

OHJAAJAKOULUTUS

OIVA-videoklinikka auttaa lähi-ihmisiä paneutumaan yhden ihmisen vuorovaikutuksen havainnoimiseen ja lähi-ihmisten omien voimavarojen löytämiseen.

UUTTA: OIVA-VIDEOKLINIKKA!

OIVA-videoklinikka tarjoaa OIVA-ohjaajille uuden toimintatavan. Jatkossa OIVA-ohjaajakoulutus antaa tiedot, taidot ja työvälineet sekä OIVA-vuorovaikutusmallin että videoklinikan ohjaamiseen. ▶

YHTEISÖT

OIVA RULETTAA RUSKIKSELLA

OIVA tuo luokkaan innostuneen ilmapiirin, jossa sekä oppilaat että työntekijät voivat hyvin. OIVA-ohjaaja **Irina Savolainen** Ruskiksen ohjaus- ja oppimiskeskuksesta Helsingistä kertoo, millaisia kokemuksia, ajatuksia ja suunnitelmia heillä on OIVasta. ▶

MAAILMALTA

HYP ANTAA SYSÄYKSEN YHDESSÄOLOON

Tikoteekki tuo australialaisen *Hanging Out Program* (HOP) -ohjelman Suomeen. HOP on käännetty suomeksi huomioivan yhdessäolon malliksi eli HYP:ksi. Malli sitouttaa lähi-ihmiset päivittäisiin yhdessäolon hetkiin puhevammaisen ihmisen kanssa. HYP on oivallinen toimintatapa käytettäväksi ennen OIVaa, mutta myös OIVA-työskentelyn aikana ja sen jälkeen. ▶

MUISTI

HOITAJAN JA MUISTISAIRAAN OIVALLINEN KOHTAAMINEN

Vuoden 2013 viimeisessä Gerontologia-lehden numerossa julkaistiin OIVAssa työskennelleiden puheterapeuttien **Peppi Haapalan**, **Katja Burakoffin** ja **Kaisa Martikaisen** kirjoittama keskustelunavaus hoitajan ja muistisairaana ihmisen vuorovaikutuksen vahvistamisesta. ▶

Lukuvinkki

Intensive Interaction Institute julkaisee neljä kertaa vuodessa englanninkielisen uutiskirjeen, jossa tiedotetaan uusista voimauttavaan vuorovaikutukseen liittyvistä tutkimuksista ja koulutuksista sekä esitellään kokemuksia erilaisten asiakasryhmien kanssa.

Tammikuussa 2014 ilmestyneessä numerossa on mm. linkkejä mielenkiintoisille voimauttavaa vuorovaikutusta käsitteleville nettisivuille, tapauskertomus toimintatavan hyödyistä sekä tiivistelmä tutkimuksesta, jossa voimauttavaa vuorovaikutusta kehoitettiin yläasteikäisten lasten ja heidän autististen koulukavereidensa kanssa.

Uutiskirjeen voi tilata omaan sähköpostiin osoitteeseen sivuston **www.intensiveinteraction.co.uk** alalaidasta. Intensive Interaction löytyy myös Facebookista nimellä *intensive interaction users*.

OIVALLINEN 1/2014

Tikoteekin OIVA-tiedote

Tiedote ilmestyy kaksi kertaa vuodessa. Seuraava tiedote ilmestyy lokakuussa 2014.

Tiedotteen voi tilata omaan sähköpostiin. **Tilaukset:** tikoteekki@kvl.fi tai puh. (09) 34809 370. Tiedote on maksuton.

Tiedotteen voi lukea ja tulostaa Tikoteekin-verkkosivujen OIVA-osiosta.

Kirjoittajat: erityisasiantuntija Kaisa Martikainen ja suunnittelija Katja Burakoff

Toimitus ja taitto: suunnittelija Anu Sallinen

UUTTA: OIVA-videoklinikka

OIVA-videoklinikka tarjoaa OIVA-ohjaajille uuden toimintatavan. Jatkossa OIVA-ohjaajakoulutus antaa tiedot, taidot ja työvälineet sekä OIVA-vuorovaikutusmallin että videoklinikan ohjaamiseen.

Siinä missä OIVA-vuorovaikutusmalli antaa välineitä yhteisön vuorovaikutuskulttuurin tutkimiseen ja vahvistamiseen, OIVA-videoklinikka puolestaan auttaa lähi-ihmisiä paneutumaan yhden ihmisen vuorovaikutuksen havainnoimiseen ja lähi-ihmisten omien voimavarojen löytämiseen.

Videoklinikkaan osallistuu lapsi, nuori tai aikuinen yhdessä omaisten ja ammattilaisten kanssa. Videoklinikan ohjaajana on OIVA-ohjaaja. Ohjaustilanteissa hän hyödyntää samoja voimavara- ja toimintatapoja, joita hän käyttää yhteisöjen työntekijätiimeille suunnatuissa OIVA-vuorovaikutusmallin mukaisissa työskentelyjaksoissa.

Videoklinikajakso perustuu

- ▶ vuorovaikutustilanteiden videointiin ja videoiden havainnoimiseen yhdessä,
- ▶ ohjaukseen, jossa etsitään yhdessä vuorovaikutusta edistäviä tekijöitä ja jossa ohjaaja hyödyntää OIVAn periaatteita ja OIVA-vuorovaikutusmallista tähän tarkoitukseen sovellettuja työvälineitä.
- ▶ omaisten / työntekijöiden omien vahvuuksien tunnistamiseen ja hyödyntämiseen.

Jo valmistuneet OIVA-ohjaajat saavat täydennyskoulutuksen videoklinikan ohjaamisesta toukokuussa 2014 OIVA-verkoston päivässä.

Verkostopäivässä puheterapeutit, OIVA-ohjaajat **Kati Malvila** ja **Kaisa Laine** kertovat myös, miten onnistuu videoklinikajakson ja puheterapian yhteensovittaminen. Listätietoa verkostopäivistä on tämän tiedotteen lopussa.

OIVA rulettaa Ruskiksella

Ruskiksen oppilaat ovat liikunta- ja monivammaisia sekä pitkäaikaissairaita lapsia ja nuoria. Puheterapeutti **Irina Savolainen** valmistui OIVA-ohjaajaksi keväällä 2013. Parhailaan hän ohjaa toista OIVA-prosessiaan Ruskiksella. Irina Savolainen kertoo, millaisia ajatuksia, kokemuksia ja suunnitelmia Ruskiksella on OIVAn suhteen.

” OIVA-prosessit on toteutettu luokkatimeissä ja niihin on osallistunut opettajan lisäksi kaikki hoitajat sekä luokan puheterapeutti. Uutta on ollut se, että luokkatimeille on annettu aikaa pohtia ihmisyyden perustaa eli vuorovaikutusta ja havainnoida työkaverien työtä videolta. Erilaista on ollut se, että havainnoinnin ensisijaisena kohteena on työntekijä eikä oppilas.”

” OIVA on koettu poikkeuksetta myönteiseksi prosessiksi, joka vaikuttaa sekä työyhteisöön että puhevammaisiin oppilaisiin. OIVAn ajatusmaailma on loistava ja se on tuonut itselleni välineitä myös muuhun työhön ja toisenlaisiin ohjaustilanteisiin.”

” Haasteena OIVAssa on sen vaatima aika. Monissa työyhteisöissä, joissa joudutaan taistelemaan ajasta kokoontua tiimin perusasioissa, voi olla vaikeaa löytää aikaa OIVAn kaltaiseen prosessiin. Tämä haaste tulee esiin, kun yrittää tarjota OIVA-prosessia muihin kouluihin. Toinen käytännön haaste liittyy siihen, että OIVA toteutetaan pienryhmälle. Meillä Ruskiksella luokkatimet ovat isoja ja on vaikea rajata OIVAn osallistujien kokoonpano. OIVAn aikana opitaan yhteinen kieli ja tapa puhua. Näiden asioiden välittäminen muulle tai uudelle tiimille on vaikeaa ilman, että kaikki ovat olleet osana OIVAA.”

” Myönteiset vaikutukset ovat näkyneet mm. luokan innostuneessa ilmapiirissä, oppilaiden rauhoittumisena, aloitteiden lisääntymisenä, arjen sujuvoitumisena, rohkaistumisena vuorovaikutustilanteisiin ja myös oppilaiden välisen vuorovaikutuksen lisääntymisenä.”

” OIVAn myötä työntekijöiden hyvinvointi on lisääntynyt. Palautteiden mukaan työkavereiden tuntemus on kasvanut, tiimi vahvistunut sekä oma ammattitaito ja itsearvostus ovat lisääntyneet.”

” Ruskikselta aloittaa toinen työntekijä OIVA-ohjaajakoulutuksessa nyt tänä keväänä. Koulutuksen jälkeen olemme suunnitelleet alustavasti jonkinlaista yhteistyökuviota meidän OIVA-ohjaajien kesken. Ruskiksella on paljon luokkatimejä, joista varmasti jokainen hyötyisi OIVA-prosessista. Jatkamme OIVA-työtä koulun sisällä ja tarjoamme palvelua myös muille kouluille.”

MAAILMALTA

HYP antaa sysäyksen yhdessäoloon

OIVA-vuorovaikutusmallin alkukoulutuksessa korostetaan jokaisen ihmisen oikeutta vuorovaikutukseen, yhdessäoloon ilman tavoitteita ja oikeuteen ohjata tilannetta haluamaansa suuntaan. Vuorovaikutuksessa olennaista ei ole suorittaminen, vaan hetken tarttuminen.

Yleensä vuorovaikutuskumppanit kyllä hyödyntävät päivittäiset ruokailu-, pukemis- ym. tilanteet puhevammaisen ihmisen kanssa vuorovaikutteisesti, mutta milloin puhevammaisen ihminen saa olla yhdessä yhdessäolon ilon vuoksi? Milloin hän saa rupertella, juoruilla tai kertoa kuulumisiaan omilla keinoillaan?

HOPista HYPiksi

HOP-ohjelman on kehittänyt australialainen puheterapeutti Sheridan Forster. Sen avulla lähi-ihmiset sitoutetaan päivittäisiin yhdessäolon hetkiin paljon tukeva tarvitsevien ihmisten kanssa. Toimintamallin nimi on käännetty suomeksi huomioivan yhdessäolon malliksi eli HYP:ksi.

Hoitajan ja muistisairaana oivallinen kohtaaminen

Vuoden 2013 viimeisessä Gerontologia-lehden numerossa julkaistiin OIVA:ssa työskennelleiden puheterapeuttien **Peppi Haapalan, Katja Burakoffin ja Kaisa Martikaisen** kirjoittama keskustelunavaus hoitajan ja muistisairaana ihmisen vuorovaikutuksen vahvistamisesta.

Muistisairaana kanssa toimiminen vaatii läheisiltä ja hoitohenkilökunnalta paljon ymmärrystä, herkkyyttä ja hyvää ihmistuntemusta. Vuorovaikutustilanteiden videoiminen ja niiden tarkasteleminen yhdessä ulkopuolisen ohjaajan kanssa on uusi tapa kehittää hoidon laatua.

Artikkelissa kerrotaan, miten OIVA-vuorovaikutusmallin mukainen työskentely vaikutti hoitajien ja muistisairaana ihmisten kohtaamiseen kahdessa helsinkiläisessä ryhmäkodissa. Työskentelyyn osallistuneet hoitajat pitivät kiireettömyyttä, läsnäoloa ja yksilöllisyyttä olennaisimpina asioina muistisairaana ihmisen hyvässä hoivassa. OIVA tarjosi heille mahdollisuuden keskustella ja tehdä suunnitelmia, miten näitä asioita saadaan lisää hoitotilanteisiin. Jakson aikana hoitajat pyrkivät esimerkiksi järjestämään enemmän kahdenkeskistä aikaa asukkaiden kanssa.

Moni asia muuttui työskentelyn aikana myönteisempään suuntaan. Kun hoitajat muuttivat omaa toimintaansa, asukkaista tuli entistä tyytyväisempiä, virkeämpiä ja aktiivisempia. Videoiden avulla hoitajien osaaminen tuli näkyväksi ja työyhteisössä yhteisesti jaetuksi. Hoitajat tunsivat jaksavansa työssään paremmin, kun he näkivät oman työnsä merkityksen ja sen, miten he voivat omalla ammattitaidollaan lisätä muistisairaiden ihmisten hyvinvointia: ”Kun meidän hoitajien taidot ovat muutuneet, asukkaat reagoivat tilanteissa aiempaa enemmän. Työ ei tunnu niin raskaalta, kun ihmiset ovat paremmalla tuulella”.

Lue lisää: Haapala, P., Burakoff, K., & Martikainen, K. (2013). *Tietoisuus toimivista vuorovaikutustavoista muuttaa muistisairaana ihmisen ja hoitajan kohtaamista*. Gerontologia 3/2013, 314-321.

Kaisa Palsta

Muutosten tiellä kesää kohti

Alkuvuosi on tuonut mukanaan monenlaisia muutoksia ja niiden myötä myös monenlaisia tunteita. Olen saanut tuntea innostuksen hetkiä, kun olemme kokeilleet uutta HYP-mallia rohkeasti mukaan lähteneiden yhteisöjen kanssa. HYP antoi minulle myös mahdollisuuden kurkistaa nuoren, pian valmistuvan puheterapeutin ajatusmaailmaan. Jään kiinnostuneena odottamaan hänen HYP-aiheista graduaan!

Maaliskuussa aloitin seitsemän koulutusjakson mittaisen *Intensive Interaction Coordinator* -koulutuksen Englannissa. Alun jännittämisen jälkeen päällimmäisenä tunteena oli kuitenkin ilo uuden oppimisesta. Ensimmäisten koulutuspäivien myllerryksessä tunteukseni olivat varmaan samat kuin mitä uusilla OIVA-ohjaajaopiskelijoilla on aikataulujen keskellä. Tuliaisina Englannista toivon saavani tietojen ja taitojen lisäksi paljon materiaalia jalostettavaksi tänne Suomen oloihin. Näihin tulen vielä palaamaan.

Arjessa konkreettisimmin muutos näkyy omassa työssäni siinä, että lähityöparini on melkein koko vuoden virkavapaalla. Vieressä ei olekaan juuri sitä työkaveria, jonka kanssa on voinut välittömästi vaihtaa ajatuksia vaikeasta työn alla olevasta koulutuksesta tai tekstin sisällöistä. Haluan uskoa, että tämänkin muutos on mahdollisuus ja saan ensi vuonna takaisin työparini, jolla on paljon uusia kokemuksia, näkökulmia ja ideoita.

Hyvää kevättä kaikille!

Tikoteekki on käynnistännyt mallin tuomisen Suomeen kääntämällä siihen liittyvät materiaalit ja käynnistämällä HYP-kokeilujaksoja sekä omana toimintana, että yhteistyökumppaneiden toimesta. HYP-materiaalit tullaan myös tuottamaan kaikkien kiinnostuneiden saataville Papunet-sivustoon tämän vuoden aikana.

HYP on helppo ottaa käyttöön

Huomioivan yhdessäolon malli on helppo ottaa käyttöön ja toteuttaa. HYP aloitetaan käynnistys- ja suunnittelukokouksella, jonka jälkeen lähi-ihmiset aloittavat HYP-hetket valitsemansa puhevampaisen ihmisen kanssa. Kiteytetysti heitä ohjeistetaan olemaan päivittäin 10 minuuttia vuorovaikutuksessa tukea tarvitsevan ihmisen kanssa siten, että huomio on 100 %:sti vain hänessä.

HYP antaa yhteisölle alkusysäyksen vuorovaikutuksen vahvistamiseen. HYP-hetkien myötä yhteisö saattaa innostua asiasta syvällisemminkin ja esimerkiksi kiinnostua tutkimaan HYP- ja muita vuorovaikutustilanteita videolta OIVAn avulla. Toisaalta OIVAssa jo mukana ollut yhteisö voi saada uutta intoa vuorovaikutukseen.

Hypetys kannattaa

OIVA-ohjaaja **Minna Vastamäki** käynnisti äskettäin HYP-jakson vaikeasti kehitysvammaisten ihmisten ryhmäkodissa, joka oli osallistunut OIVA-vuorovaikutusmallin mukaiseen työskentelyyn useita vuosia sitten.

Noin viikon kuluttua HYP-jakson aloittamisesta Minna Vastamäki kertoi yhteisön tunnelmista näin: ”Hienosti on sujunut ja täällä kaikki innokkaasti kyselevät ja kannustavat. Selvästi henkilökunta hakeutuu muidenkin asiakkaiden kanssa PELKÄSTÄÄN kommunikointi- ja vuorovaikutushetkiin entistä enemmän. Asiasta ja huomioista jutellaan yhtäkkiä tosi paljon. HUIPPUA!”

OIVA-verkosto

Tikoteekin kouluttamat OIVA-ohjaajat ja heidän työnantajaorganisaationsa muodostavat OIVA-verkoston. Verkostoon kuuluvien organisaatioiden OIVA-ohjaajat voivat ohjata työyhteisöjen pienryhmiä OIVA-vuorovaikutusmallin mukaisesti.

OIVA-verkoston jäsenet

- Kehitysvammaliitto ry, Tikoteekki
- Kehitysvammaliitto ry, Koulutus- ja vaikuttaminen KOVA
- Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskus (Eksote) / Perhe- ja sosiaalipalvelut/ Vammaispalvelut
- Eteva-kuntayhtymä
- Helsingin kaupunki, Sosiaali- ja terveystieteiden keskus, Sairaala-, kuntoutus- ja hoivaosasto, Kuntoutuksen osaamiskeskus
- Helsingin kaupunki, Sosiaali- ja terveystieteiden keskus, Perhe- ja sosiaalipalvelut, Vammaistyö
- Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymän sosiaalipalvelujen vastuualue
- Oulun kaupunki, Sosiaali- ja terveystieteiden keskus, Asumis- ja päiväpalvelut
- Perhon kunta
- Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, toimialue 6
- Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä/sosiaalipalvelut/Kehitysvammahuolto
- Ruskeasuon koulu, oppimis-, osaamis- ja kehittämiskeskus
- Tmi Kati Malvila
- Tmi Sari H. Juhala
- Turun kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden keskus, Kuntoutumis- ja palvelujen tulosalue/Vammaispalvelut

Verkostolainen!

Tule oppimaan uusia työmuotoja!

OIVA-verkostopäivä 27.5.2014 klo 10 -15.30

Kehitysvammaliitto, Viljatie 4 B, 00700 Helsinki, 2. krs Opikkeen näyttelytila.

OHJELMA:

- 10.00 Kahvi, esittäytyminen, alustus OIVA:n uusiin työmuotoihin
- 11.30 Lounas
- 12.30 Puhdas OIVA-videoklinikan työtapoihin ja käytännön kokemuksia
- 13.45 Kahvi
- 14.00 OIVA-ohjaajien kokemuksia HYP-mallista
- 15.15 Katse tulevaisuuteen
- 15.30 Päivä päättyy

Ilmoittautuminen 12.5.2014 mennessä kaisa.martikainen@kvl.fi